

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

«Економічної теорії»

на тему:

«Інвестиційний клімат: спосіб вимірювання та вплив на
інвестиційну діяльність»

Студентки 2 курсу, групи ФСГ-21
напряму підготовки фінанси і кредит
Ястремської Д.В

Керівник:

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____

План

Вступ

1. Поняття інвестиційного клімату, дія чинників на його формування та показники оцінки.
2. Спосіб вимірювання інвестиційного клімату.
3. Вплив на інвестиційну діяльність держави (на прикладі України).

Висновок

Список використаної літератури

Зміст

Вступ	4
1. Поняття інвестиційного клімату, дія чинників на його формування та показники оцінки	6
2. Спосіб вимірювання інвестиційного клімату	15
3. Вплив на інвестиційну діяльність держави (на прикладі України)	23
Висновок	30
Список використаної літератури	32

Вступ

Для виходу з кризи вітчизняні підприємства потребують залучення кредитних та інвестиційних ресурсів. Згідно з сучасними теоріями руху міжнародних капіталів інвестування за кордон здійснюється тільки у тому випадку, коли воно прибутковіше за інші види діяльності. Політичні фактори, якими може маніпулювати уряд держави не можуть забезпечити прибутковості інвестицій, проте він у змозі сприяти розвитку певного виду діяльності. Таким чином, завдання уряду будь-якої країни полягає у створенні сприятливого інвестиційного клімату і забезпеченні додаткових стимулів тим суб'єктам, які ефективно працюють у пріоритетних для економіки країни напрямках.

В суспільстві назріло розуміння того, що без докорінних змін практики здійснення та механізмів реалізації декларованих в національному законодавстві норм поліпшення інвестиційного клімату, Україна буде позбавлена гідних перспектив у міжнародному поділі праці. Наголошується, що подальше залучення ефективних прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіку України залежатиме від оперативності усунення невиправданих витрат, ризиків і бар'єрів для конкуренції, які стимулюють інвесторів здійснювати інвестиції.

Мета моєї курсової: розкрити поняття інвестиційного клімату, визначити дію чинників на його формування та показники оцінки, а також визначити спосіб вимірювання інвестиційного клімату та показати вплив на інвестиційну діяльність держави (я взяла до прикладу Україну). А ще вивчити шляхи поліпшення стану інвестиційного клімату та сприяння залученню в Україну прямих іноземних інвестицій.

Актуальність даної курсової: на сьогоднішній день інвестиційний клімат є невід'ємною частиною держави, і тому у моїй курсовій буде вказано важливість цього поняття у сучасних умовах.

Завдання курсової: аналіз інвестиційного іміджу та головних рис інвестиційного клімату як в загальному, так і в Україні в глобальному

середовищі з паралельним висвітленням основних проблем які негативно впливають на його стан.

1. Поняття інвестиційного клімату, дія чинників на його формування та показники оцінки.

Інвестиційний клімат — це сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціально-культурних, організаційно-правових і географічних факторів, які притаманні певній країні і визначають привабливість її для іноземного інвестора.

В економічній енциклопедії за редакцією С. Мочерного [4] зазначено, що інвестиційний клімат — це сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, які сприяють (гальмують) процесу інвестування народного господарства (на макрорівні) та окремих підприємств, компаній, галузей (на мікрорівні).

М. Жук [6] розглядає інвестиційний клімат як сукупність соціально-економічних, суспільно-політичних, природних, екологічних та інших умов, які безпосередньо визначають масштаби, обсяги і темпи залучення інвестицій.

І. Сазонець, В. Федорова [21] вважають, що поняття інвестиційного клімату означає наявність таких умов інвестування, що впливають на переваги інвестора у виборі певного об'єкта інвестування.

Тобто загалом під поняттям «інвестиційний клімат» розуміють ступінь сприятливості ситуації, що складається в тій чи іншій країні (регіоні, галузі) для ймовірного надходження інвестицій у цю країну (регіон, галузь).

Інвестиційний клімат можна розділити на:

- потенціал народного господарства — сукупність об'єктів народного господарства, привабливі підприємства, наявність значних природних ресурсів з можливістю подальшої розробки, наявна інфраструктура та енергоресурси;
- українські бізнес реалії очима іноземців — доступ до основних джерел інформації про стан народного господарства, нормативно-правова база, менталітет робочої сили, участь провідних світових ТНК у національній економіці.

Інвестиційний клімат характеризується високим динамізмом і постійно змінюється в кращу або гіршу сторону. У зв'язку із цим необхідне проведення моніторингу інвестиційного клімату різних держав.

При дослідженні питання інвестиційного клімату, доцільно звернути увагу на таке поняття, як інвестиційна привабливість. Інвестиційна привабливість обумовлена станом інвестиційного клімату на макро та мікрорівнях. Інвестиційна привабливість може бути розглянута не тільки на рівні держави, регіону та області, а й на рівні галузі та підприємства (див табл. 1).

Загалом, інвестиційна привабливість – це інтегральний показник, що об'єднує комплекс формалізованих та неформалізованих критеріїв і характеризує доцільність вкладання капіталу в досліджуваний потенційний об'єкт інвестування.

При дослідженні теоретичного аспекту інвестиційного клімату, не можна залишити без уваги таку категорію, як конкурентоспроможність. Причому конкурентоспроможність доцільно розглядати не тільки в рамках держави, регіону, області, галузі та підприємства, а й продукції (див. табл. 1).

Таблиця 1. Категоріальний апарат[11]

Рівень	Сутність
Інвестиційний клімат	
Держава	Узагальнена характеристика політичних, економічних, правових, географічних, соціально-культурних умов які у своїй взаємодії забезпечують та впливають на інвестиційну діяльність вітчизняних та іноземних інвесторів в державі.
Регіон	Сукупність політичних, економічних, правових, географічних, соціально-культурних умов які забезпечують надходження інвестиційних ресурсів у регіон.
Інвестиційна привабливість	
Держава	Стан політико-правового, економічного, соціально-культурного, науково-технічного, інфраструктурного та демографічного середовища.

Регіон	Загальноєкономічний розвиток регіону (його частка у ВВП та національному доході, обсяг виробництва на душу населення, середній рівень заробітної плати, забезпеченість основними продуктами харчування, обсяг та динаміка капітальних вкладень на душу населення, кількість підприємств, їх фінансовий стан), інвестиційна інфраструктура регіону (кількість будівельних матеріалів підрядчика, виробництво енергетичних ресурсів на душу населення, стан транспортної індустрії), демографічна характеристика регіону, розвиток ринкових відносин (кількість приватизованих підприємств, кількість підприємств з іноземними інвестиціями, банківських установ, страхових компаній, товарних бірж), криміногенна, екологічна ситуація в регіоні.
Галузь	Життєвий цикл галузі, бар'єри входження до галузі, технологічні особливості, соціальні чинники, конкуренція на галузевому ринку, стан попиту на товари та послуги галузі.
Підприємство	Інтелектуальний капітал управлінського складу підприємства, конкурентоспроможність суб'єкту господарювання, імідж у ділових колах та позиція на ринку, думки власників та інвесторів щодо підприємства та його діяльності, забезпеченість інвестиційними та іншими ресурсами, кадрами, ефективність господарської та управлінської діяльності, фінансовий стан суб'єкта господарювання, збутова та комунікаційна політика, економіко-географічне положення, галузева приналежність, інші.
Конкурентоспроможність	

Держава	Спроможність держави в умовах вільного та чесного ринку продукувати товари та послуги, що відповідають вимогам міжнародних ринків і водночас – забезпечувати та збільшувати реальні доходи власного населення протягом тривалого часу.
Регіон	Спроможність протягом тривалого часу на основі насамперед власних, а також залучених можливостей продукувати товари та послуги для регіонального, національного і зовнішнього ринків, забезпечуючи водночас стабільність і зростання реальних доходів власних жителів.
Галузь	Ефективність роботи окремих галузей національного господарства, що оцінюється, окрім традиційних критеріїв, за показниками, що характеризують і описують міру живучості і динамічності галузі при різних варіантах розвитку економіки даної країни і всього світу в цілому.
Підприємство	Здатність підприємства створювати, виробляти і продавати товари та послуги, цінові й нецінові якості яких привабливіші, ніж в аналогічній продукції конкурентів.
Продукція	Здатність продукції відповідати вимогам ринку, які склалися за аналізований період.

Інвестиційний клімат розглядають на рівні держави, регіону, галузі, підприємства. На кожному з цих рівнів діють відповідні чинники, за сукупністю яких оцінюють сприятливість інвестиційного клімату, виділяють п'ять груп чинників, під впливом яких формується інвестиційний клімат [9, 16]:

1. Рівень розвитку продуктивних сил та стан інвестиційного ринку.
2. Політична воля влади та правове поле держави (створення відповідної законодавчої та нормативної бази; досягнення стабільності національної

грошової одиниці; рівень розвитку валютного регулювання; забезпечення привабливості об'єктів інвестування).

3. Стан фінансово-кредитної системи та діяльність фінансових посередників (рівень інвестиційної діяльності банків; рівень розвитку та функціонування пара банківської системи; інвестиційна політика Національного банку України).
4. Статус іноземного інвестора (режим іноземного інвестування; діяльність міжнародних фінансово-кредитних інституцій; наявність вільних економічних та офшорних зон).
5. Інвестиційна активність населення (відносини власності в державі; стан ринку нерухомості; виконання державної програми приватизації).

За умов економічної кризи важливе значення має державна підтримка реалізації інвестиційних проектів розвитку пріоритетних виробництв, а також впровадження економічних регуляторів активізації внутрішньої інвестиційної активності.

Незважаючи на велику кількість наукових праць [9; 1; 24] щодо проблем формування інвестиційного клімату, необхідно зауважити, що чинники, які його формують на різних рівнях, є недостатньо адекватно систематизованими. Це зумовлює актуальність дослідження складових інвестиційного клімату і їх взаємозв'язку. Тільки адекватне визначення поняття «сприятливий інвестиційний клімат», а також систематизація чинників, які на нього впливають, можуть бути підставою для побудови методики оцінки інвестиційної привабливості підприємств, що є необхідним для ухвалення об'єктивних управлінських рішень у сфері інвестування.

За результатами проведеного дослідження, уточнено класифікацію чинників, які впливають на інвестиційний клімат. Як показав проведений аналіз, серед сукупності класифікаційних ознак, які виділяють економісти для систематизації чинників, що впливають на інвестиційний клімат, доцільно назвати чотири класифікаційні ознаки: за походженням (внутрішні, зовнішні); за змістом (економічні, правові, соціальні,

політичні); за рівнем дії (чинники, які діють на рівні держави, регіону, галузі, підприємства, а також окремого виду діяльності); за характером (причинні, наслідкові). Наведена класифікація включає всі без винятку види чинників, які впливають на інвестиційний клімат, а виділені класифікаційні ознаки всебічно розкривають зміст цього поняття.

Наступним кроком буде визначення показників оцінки інвестиційного клімату.

Існує три найбільш характерні підходи до оцінки інвестиційного клімату — звужений, ризиковий, розширений (факторний).

Звужений підхід ґрунтується на оцінці показників: динаміки ВВП, національного доходу й обсягів виробництва промислової продукції; динаміки розподілу національного доходу, пропорцій нагромадження й споживання; ходу приватизаційних процесів; стану законодавчого регулювання інвестиційної діяльності. Даний підхід приваблює порівняльною простотою аналізу й розрахунків.

Недолік нареченого підходу в тому, що в ньому інвестиційний клімат не пов'язаний з інноваційним типом розвитку й стабільністю економічної системи, не відображаються об'єктивні зв'язки фактору інвестицій з іншими ресурсними факторами розвитку господарської системи.

Ризиковий підхід припускає використання як складової інвестиційний клімат. Розглядають два основних варіанти [23]:

- інвестиційний потенціал та інвестиційні ризики;
- інвестиційні ризики й соціально-економічний потенціал.

У першому випадку інвестиційний потенціал оцінюється на підставі макроекономічної характеристики, що включає: наявність факторів виробництва, у тому числі трудових ресурсів з урахуванням їхнього освітнього рівня; споживчий попит; результати господарської діяльності населення; рівень розвитку науки та її досягнень; розвинутість провідних інститутів ринкової економіки; забезпеченість комплексною інфраструктурою. Інвестиційні ризики оцінюються з позиції ймовірності втрат інвестицій і доходу. У числі цих ризиків ураховують: економічний,

фінансовий, політичний, соціальний, екологічний, кримінальний і законодавчий.

В основі другого варіанта ризикового підходу лежить оцінка рівня інвестиційного клімату з позиції розвитку суспільної системи держави в цілому. Крім інших показників, ураховується людський потенціал, матеріальна база розвитку, соціально-політична обстановка й фактори політичного ризику, стан економіки й рівень управління нею.

Ризиковий підхід ураховує взаємозв'язок інвестиційної привабливості й інвестиційних ризиків господарської системи й залежність від даного взаємозв'язку інвестиційної активності в регіоні. Разом з тим ризиковий підхід не дає повної характеристики умов інвестування.

При використанні факторного підходу оцінюються такі фактори, що впливають на інвестиційний клімат:

а) *Природно-ресурсний потенціал* — забезпеченість території ресурсами, біокліматичний потенціал, наявність вільних земель для виробничого інвестування, рівень забезпеченості

б) *Економічний потенціал* — обсяги валового внутрішнього продукту, розвиток галузей матеріального виробництва, ступінь зношеності основних виробничих фондів та ін.

в) *Фактори ринкового середовища* — розвинутість ринкової інфраструктури, вплив приватизації на інвестиційну активність, рівень інфляції, розвинутість конкурентного середовища підприємництва, ємність місцевого ринку збуту, інтенсивність міжгосподарських зв'язків, експортні можливості, присутність іноземного капіталу.

г) *Інвестиційний потенціал* — кількість підрядних будівельних організацій всіх форм власності, проектних підприємств та архітектури, обсяги незавершеного будівництва, рівень розвитку машинобудування, виробництва будівельних матеріалів, розвиток будівельної бази.

г) *Інфраструктурний потенціал* - розвиток банківської системи, кількість банків і страхових організацій.

д) *Науково-технічний та інноваційний потенціал* — обсяги інновацій,

кількість підприємств, що впроваджують інновації, рівень розвитку науки.

е) *Політичні й правові фактори* — ступінь довіри населення до регіональної влади, взаємини центральної й регіональної влади, рівень соціальної стабільності, стан національно-релігійних відносин, правова база, чіткість, гнучкість і стабільність чинного законодавства, ефективність діяльності правоохоронних органів.

є) *Кадровий потенціал та соціальні фактори* — чисельність населення, у тому числі працездатного, рівень підготовки кадрів, рівень життя населення, житло-побутові умови, розвиненість медичного обслуговування, поширеність алкоголізму й наркоманії, рівень злочинності, величина реальної заробітної плати, вплив міграції на інвестиційний процес, відношення населення до вітчизняних й іноземних підприємців, умови роботи для іноземних фахівців.

ж) *Організаційно-управлінські фактори* — відношення влади до іноземних інвесторів, рівень оперативності при прийнятті рішень про реєстрації підприємств, доступність інформації, рівень професіоналізму місцевої адміністрації, умови переміщення капіталів, товарів і робочої сили, ділові якості та етика місцевих підприємців.

з) *Фінансово-кредитний потенціал* — доходи бюджету, доступність фінансових ресурсів з державного й регіонального бюджетів, забезпеченість коштами позабюджетних фондів на душу населення, рівень банківського відсотка, частка довгострокових кредитів, сума внесків на душу населення, частка збиткових підприємств.[23]

Відмінні риси факторного підходу до оцінки інвестиційного клімату: — зв'язок інвестиційного клімату з інвестиціями в реальний сектор економіки;

— об'єктивний характер оцінки інвестиційного клімату території, його незалежність від волі окремих інвесторів;

— зв'язок інвестиційного клімату з інвестиціями в основний капітал;

— багаторівневий характер даного підходу;

— зв'язок інвестиційного клімату з інвестиційним потенціалом та умовами діяльності інвестора.[23]

Моніторинг інвестиційного клімату з використанням факторного підходу є найбільш ефективним, тому що він дає можливість найповніше оцінити інвестиційну привабливість території. Він необхідний не тільки для інформування й залучення потенційних інвесторів у регіон або державу, а й для виявлення потенційних можливостей поліпшення інвестиційного клімату в різних напрямках.

У формуванні сприятливого інвестиційного клімату провідну роль повинна відігравати гнучка державна інвестиційна політика, з відповідними механізмами її реалізації.

Серед найчастіше застосовуваних методик оцінки інвестиційного клімату варто виділити *універсальний метод, порівняльний аналіз і бальну оцінку інвестиційних можливостей країни*. Універсальний метод враховує максимальну кількість економічних характеристик інвестиційного клімату. Порівняльний аналіз інвестиційного клімату виробляється на основі оцінки темпів і перспектив проведення реформ, визначенні інвестиційного клімату в країнах Східної і Центральної Європи. Бальна оцінка інвестиційних можливостей країни ґрунтується на кількісному зіставленні основних показників інвестиційного клімату.

Традиційно експертно-аналітичне оцінювання інвестиційного клімату передбачає виведення інтегрального показника ризику та відповідне аранжування країн шляхом визначення їхнього інвестиційного рейтингу. Для цього проводиться аналіз факторів політичного, економічного, соціально-культурного інституційного середовища, ресурсів та інфраструктури країн. Деталізація факторів, їхнього компонування, методи їхньої кількісної та якісної оцінки залежать від цілей та конкретних завдань тієї чи іншої інформаційно-аналітичної системи.

Аналіз найбільш відомих підходів до оцінки інвестиційного клімату країни свідчать, що міжнародні агентства як основні параметри використовують макроекономічні показники динаміки приросту й

структури ВВП, стану платіжного балансу країни, фінансового ринку, обслуговування зовнішнього й внутрішнього боргу. Такі дослідження проводять з метою оцінки політичного, економічного й соціального стану країни. Серед різноманіття міжнародних методик оцінки інвестиційного клімату варто виділити Moody's Investors Services, Standard & Poor's Rating Services, Fitch Ratings, Heritage Foundation/Wall Street Journal, Transparency International, Euromoney, Economic Intelligence Union, A. T. Kearney та інші. Аналіз отриманих результатів оцінок кредитного рейтингу, конкурентоспроможності, індексу економічної волі, індексу корупції, платоспроможності країни, що проводиться міжнародними організаціями, свідчить про покращення інвестиційного клімату в країні для іноземних інвесторів.[11]

2. Спосіб вимірювання інвестиційного клімату.

Вимірювання інвестиційного клімату, на мою думку, потрібно взяти на прикладі певної країни, і я обираю Україну. І хоча про вплив на інвестиційну діяльність України буде детальніше розглянуто у третьому питанні, я все ж таки вирішила взяти до прикладу саме нашу державу.

Характер інвестиційного клімату нерозривно пов'язаний з інвестиційною привабливістю держави або окремого регіону. У свою чергу, інвестиційну привабливість можна визначити як взаємозв'язок інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику (сукупність чинників, під впливом яких складається вірогідність виникнення непередбачених фінансових втрат в умовах невизначеності результатів інвестиційної діяльності або вірогідність повного або часткового недосягнення результатів здійснення інвестицій). Інвестиційний потенціал (інвестиційна ємкість території) є сумою об'єктивних передумов для інвестицій. Для кількісного опису і аналізу інвестиційних процесів ученими використовуються різні методи оцінки інвестиційних характеристик, які за специфікою об'єкта оцінювання можна розподілити на дві великі групи:

- 1) методи оцінки окремих інвестиційних характеристик;
- 2) методи оцінки узагальнювальних (інтегральних) інвестиційних характеристик. [8]

Методи кожної з груп припускають як кількісну оцінку інвестиційних характеристик (на основі застосування показників, що мають кількісний вираз), так і їх якісну оцінку (шляхом вербального опису стану або рівня інвестиційної характеристики або застосування експертних оцінок).

Досить поширеною у вітчизняній практиці є методика, розроблена економістом І. Бланком у співпраці з інвестиційною компанією «Омега-Інстер».

Вони запропонували здійснювати оцінювання інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості регіонів на підставі узагальнення таких даних:

— рівень розвитку економіки регіону (значущість 35 %);

- рівень розвитку інвестиційної інфраструктури (15 %);
- демографічна характеристика регіону (15 %);
- рівень розвитку ринкових відносин та ринкової інфраструктури (25 %);
- наявність екологічного, інвестиційного, політичного, кредитного, комерційного, валютного ризиків (10 %). [8]

Крім того, згідно з методикою І. Бланка інвестиційну привабливість регіонів можна розрахувати на основі таких синтетичних показників:

- рівень загальноекономічного розвитку регіону (потенційна потреба в обсягах інвестування, можливість формування інвестиційних ресурсів за рахунок власних джерел, соціальна ємність регіонального ринку);
- рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону (можливості швидкої реалізації інвестиційних проектів, демографічна характеристика регіону (потенційний обсяг попиту населення на споживчі товари і послуги, можливість залучення кваліфікованої робочої сили у виробництва, що інвестуються);
- рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури регіону (ставлення місцевих органів самоврядування до розвитку ринкових реформ і створення відповідного підприємницького клімату); [8]

Розглядаючи статистичну і теоретичну інформацію саме про вимірювання інвестиційного клімату, я дізналася, що у 2011 році Держінвестпроект проводив вимірювання інвестиційного клімату в регіонах України, і вказує основне що планували зробити:

«В Україні буде проведено вимірювання інвестиційного клімату в регіонах, що дасть можливість з'ясувати, які проблеми чи перешкоди стоять перед інвестором в тій чи іншій області. За підсумками вимірювання будуть сформовані конкретні пропозиції щодо поліпшення інвестиційного середовища та залучення інвесторів.

Методика всеукраїнського дослідження була презентована 9 червня 2011 р. в Держінвестпроекті України для експертного обговорення [2].

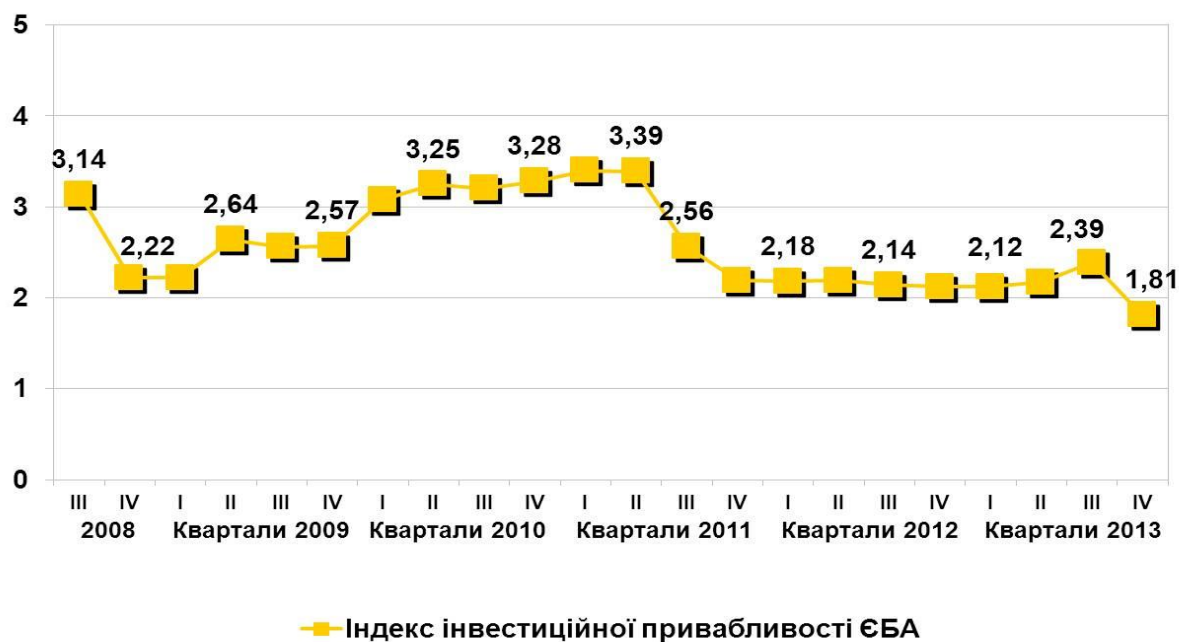
Основна концепція методики оцінки та моніторингу інвестиційного клімату полягає у визначенні індексу IRRU. Він базуватиметься на 5 групах

факторів із відповідними підкритеріями: політичного, правового, макроекономічного, податкового та регуляторного напрямку. Польовий етап дослідження проводитиметься шляхом опитування експертів за допомогою анкетування відповідно до методу Дельфі, що дозволить зменшити вплив психологічних факторів та посилити об'єктивність та незалежність відповідей. Оцінюватиметься саме сприйняття експертами факторів, які є складовими інвестиційного клімату в тому чи іншому регіоні.» [2]

Також зазначу ще таку інформацію, що у грудні 2013 року інвестори-члени Європейської Бізнес Асоціації поставили інвестиційному клімату України оцінку 1.81 з можливих п'яти, що стало найнижчим показником за всю історію вимірювання – з 2008 року. Це було зроблено за підтримки дослідницької компанії InMind, за участі 105 керівників компаній-членів Асоціації.

Після майже дворічних стабільно низьких експертних оцінок у третьому кварталі цього року був зафіксований зріст Індексу інвестиційної привабливості - до 2.39 балів. Причиною цьому стала впевнена євроінтеграційна риторика Уряду, усталений геополітичний вектор в контексті підготовки до підписання Україною Угоди про Асоціацію з ЄС. Вже наприкінці листопада очікування бізнесу не справдилися, бізнес з розчаруванням сприйняв рішення Уряду України про зміну тактичного підходу до цієї довгоочікуваної угоди. Як результат, рівень впевненості інвесторів в Україні впав до найнижчого рівня за всю історію його вимірювання – до 1,81. Прогнози на перший квартал 2014 року є також негативними, експерти вважають, що інвестиційний клімат в Україні буде й далі погіршуватися.

Графік 1. Динаміка результатів Індексу інвестиційної привабливості [19]

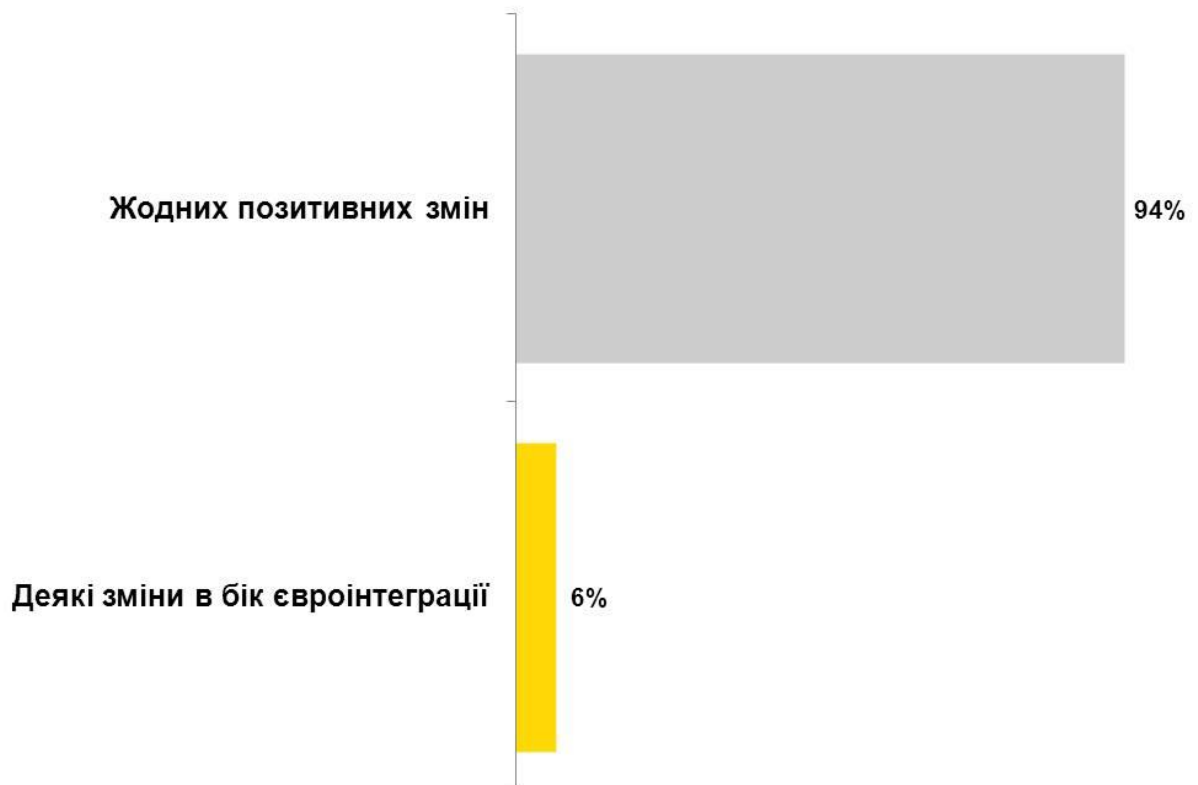

Методологія: Індекс інвестиційної привабливості розраховується як середнє арифметичне п'яти компонентів:

- Інвестиційний клімат в Україні (1.5 балів)
- Динаміка інвестиційного клімату: останні 3 місяці (1.7)
- Очікувана динаміка інвестиційного клімату: наступні 3 місяці (1.8)
- Прибутковість для нових учасників: наступні 3 місяці(2.0)
- ІК основної галузі: наступні 3 місяці (2.0)

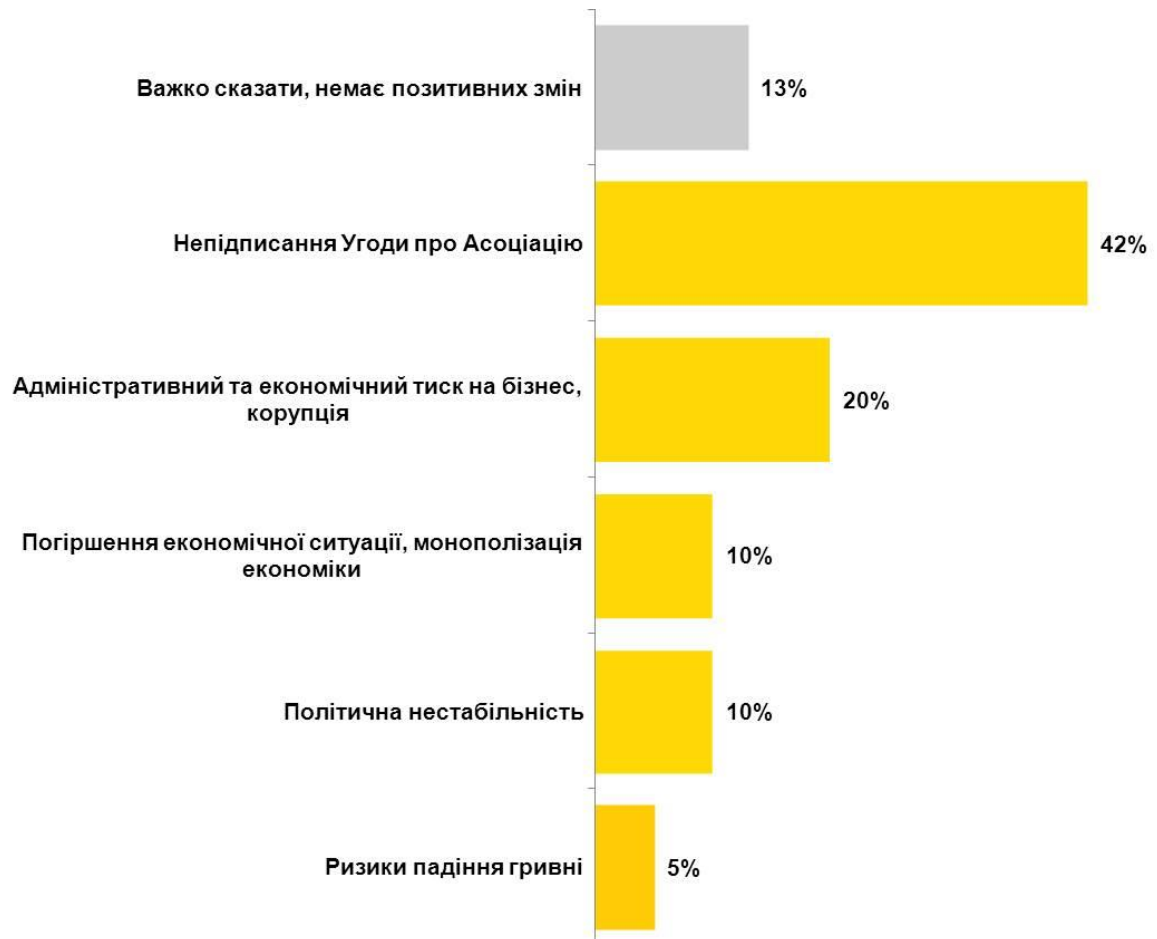
Вперше за всю історію вимірювань експерти практично не називали позитивних змін у інвестиційному кліматі. Були лише поодинокі спроби знайти позитив у тому, що в процесі підготовки до Вільнюського саміту були зроблені деякі кроки у напрямку Євроінтеграції.

Графік 2. Позитивні зміни в інвестиційному кліматі (2008-2013 рр.) [19]

Найважливіша негативна подія 4 кварталу – відмова України від підписання Угоди про Асоціацію. Про це сказало більше 50% експертів, відмічаючи також негативні наслідки цього – політичну нестабільність, дефіцит бюджету, ризики падіння гривні. Решта експертів відмічає подальше погіршення економічної ситуації, корупцію, адміністративний тиск на бізнес. Головний контекст цих оцінок – відсутність будь-якої надії на покращення ситуації.

Графік 3. Негативні зміни в інвестиційному кліматі (2008-2013 рр.) [19]

Стосовно 7 ключових проблем бізнесу, оцінки залишаються переважно незмінними: поточна ситуація вважається експертами майже повністю несприятливою для вирішення проблем корупції та судової системи, скоріше несприятливою для земельних питань, відшкодування ПДВ, технічних бар'єрів торгівлі, валютного регулювання та митних процедур.[16]

Тому, проаналізувавши вимірювання інвестиційного клімату, можна зробити висновок, що у кожній країні і України в тому числі буде своя оцінка цього показника, а залежатиме це від того, на якому рівні розвинута та чи інша країна по всіх рівнях, а це: економічний, соціальний, правовий, політичний, культурний та ін.

А ще існує формула для обчислення інвестиційної привабливості підприємства.

На основі проведених досліджень розроблено послідовність оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Здійснення оцінки інвестиційної привабливості підприємства першочергово вимагає збору та обробки

фінансової та іншої інформації. Далі уточнюються об'єкти, які повинен оцінити аналітик у процесі аналізу інвестиційної привабливості підприємства. Проведені дослідження показали, що цими об'єктами є: фінансово-економічний стан підприємства; його організаційна структура управління; рівень розвитку системи внутрішнього контролю на підприємстві, склад на ефективність використання кадрового потенціалу підприємства; якісні та кількісні характеристики використовуваної техніки та технологій, а також рівень диверсифікації продукції і видів діяльності підприємства. На цьому ж етапі відбувається підбір показників, за значеннями яких оцінюватиметься кожен об'єкт, а також встановлюються критерії допустимого значення кожного з показників.

Далі запропонована модель передбачає розрахунок коефіцієнта вагомості значення кожного з об'єктів дослідження в узагальненому показнику інвестиційної привабливості підприємства шляхом використання методу експертних оцінок.

Слід також розрахувати значення показників за кожним об'єктом і порівняти фактичні значення показників з очікуваною величиною.

Наступний етап передбачає введення у розрахунок коефіцієнта невідповідності фактичного значення показника його нормативному значенню (K_{jn}) для того, щоб за сукупністю фактичних значень показників можна було б оцінити фактичний стан об'єкту. Коефіцієнт невідповідності фактичного значення показника його нормативному значенню доцільно розрахувати за формулою:

$$K_{jn} = \frac{Z_{jn} - Z_{if}}{Z_{jn}}$$

де Z_{jn} – нормативне значення показника;

Z_{if} – фактичне значення показника;

j – порядковий номер показника.[7]

Фактичне значення кожного показника (A_j) з врахуванням K_{jn} можна розрахувати наступним чином:

$$A_j = K_j * (1 - K_{jn})$$

Оцінивши фактичне значення показників у межах кожного об'єкту, а також його фактичний стан, можливим є перейти до наступного етапу. Він передбачає здійснення оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємства (DP) як різниці між нормативним і реальним значенням узагальненого показника інвестиційної привабливості підприємства.

Сукупність нормативних значень об'єктів, які оцінюються в процесі аналізу інвестиційної привабливості підприємства, повинна становити 1.

Підприємство, в якого значення цього показника коливається в межах від 1 до 0,7, є інвестиційно непривабливим, якщо значення лежить у діапазоні від 0,6 до 0,4, то підприємство є середнього рівня привабливості. В свою чергу, якщо значення DP від 0,3 до 0,1, то підприємство є інвестиційно привабливим. [7]

3. Вплив на інвестиційну діяльність держави (на прикладі України).

В Україні відбуваються всебічні економічні перетворення, що потребує залучення довгострокового капіталу стратегічних іноземних інвесторів. На сьогодні для економічного розвитку нашої держави обсяг внутрішніх фінансових ресурсів є недостатнім. У зв'язку з чим привабливими стають кошти іноземних інвесторів, але ситуація ускладнюється тим, що проблема інвестування вирішується в умовах світової економічної кризи, коли попит на інвестиції значно перевищує їх пропозицію. Тому при практично повній відсутності власних засобів велике значення мають іноземні інвестиції в економіку України.

Інвестиційний клімат безпосередньо впливає на основні показники соціально-економічного розвитку країни. Позитивний інвестиційний клімат сприяє вирішенню соціальних проблем, забезпечує високий рівень зайнятості населення, дозволяє оновлювати виробництво, проводити модернізацію й нарощування основних фондів підприємств, впроваджувати новітні технології тощо.

Враховуючи, що інвестиції виступають дієвим важелем здійснення структурної перебудови економіки, розв'язання соціальних і економічних проблем, то ключовими завданнями державного управління є: державні гарантії іноземним інвесторам на довгострокові проекти, надання державних пільг на розвиток окремих галузей економіки країни, покращення інвестиційного клімату, активізація інвестиційної активності, накопичення інвестиційних ресурсів та їх концентрація на пріоритетних напрямках розвитку економіки. За оцінками внутрішніх й іноземних суб'єктів господарювання інвестиційний клімат в Україні залишається несприятливим для залучення капіталу в економіку країни. Тому, в даний час стабілізація інвестиційного клімату є найважливішим завданням для України.

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в Україні залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого

залежать соціально-економічна динаміка, ефективність залучення в світовий поділ праці, можливості модернізації на цій основі національної економіки.

Проблемі покращення інвестиційного клімату на державному рівні увага приділяється ще з 1991 року. На сьогодні в Україні вже створено правове поле для здійснення інвестиційної діяльності. Зокрема, ця сфера діяльності регулюється низкою Законів України ("Про інвестиційну діяльність", "Про режим іноземного інвестування" тощо). [17; 18]

Згідно цих нормативно-правових актів, в Україні передбачено рівні права і гарантії захисту інвестицій для всіх суб'єктів інвестиційної діяльності. Водночас на захист іноземних інвестицій та формування рамкових умов для міжнародної інвестиційної діяльності додатково спрямовано ратифікацію Вашингтонської Конвенції про порядок вирішення інвестиційних суперечок між державами та іноземними особами та угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій, які підписані з 70 країнами світу.

Між тим, попри суттєві зусилля у формуванні відповідних організаційно-економічних та правових засад зміцнення інвестиційного клімату, міжнародними експертами відзначається зниження інвестиційної привабливості України. Так, за версією Economist Intelligence Unit (EIU), Україна за показниками якості бізнес-середовища посідає 75 місце серед 82 країн. Попри прогнози цієї організації щодо певного зростання рейтингу протягом 2007-2011рр. (на 5 позицій), Україна й надалі суттєво відставатиме від ключових конкурентів за іноземні інвестиції на світовому ринку.

Інвестор маючи намір інвестувати в країну здійснює аналіз та оцінку її макроекономічних показників. Тому для оцінки інвестиційного клімату України проаналізуємо основні макроекономічні показники за останні роки:

Таблиця 1. Динаміка основних макроекономічних показників України за 2011-2013 роки [14]

Показник	Абсолютний показник				Абсолютний приріст		
	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2012- 2011	2013- 2012	2014- 2013
ВВП номінальний, млрд. грн.	1302,1	1411,2	1454,9	1525,9	109,1	43,7	71
ВВП реальний, зміна у %	5,20	0,20	0,00	-8,00	-5	-0,2	-8
Валове нагромадження основного капіталу, зміна у %	7,1	0,9	-6,6	-25,6	-6,2	-7,5	-19
Експорт, зміна %	4,30	-7,70	-8,80	-8,6	-12	-1,1	0,2
Імпорт, зміна %	17,3	1,3	-5,9	-22,7	-16	-7,2	-16,8
Індекс споживчих цін, зміна у % на кінець періоду	4,60	-0,20	0,50	19,00	-4,8	0,7	18,5
Баланс бюджету з урахуванням балансу НАК “Нафтогаз”, % від ВВП	-4,40	-5,40	-6,70	-10,10	-1	-1,3	-3,4
Зовнішній борг, % від ВВП	77,60	76,60	78,60	105,60	-1	2	27

Номінальний ВВП України упродовж досліджуваного періоду зростає. В 2011 році цей показник склав 1302,1 млрд. грн., а в 2014 році прогноують його обсяг в розмірі 1525,9 млрд. грн. Проте, набагато важливішою для інвесторів є динаміка реального ВВП. Так, в 2011 році реальний ВВП України зріс на 5,2%, але вже в наступні роки відбулося уповільнення зростання національної економіки. Натомість в 2014 році

прогнозується скорочення реального ВВП України на 8%. Таке скорочення пояснюється військовими діями на території промислового Донбасу та анексії АРК. Валове нагромадження основного капіталу зросло в 2011 році на 7,1% порівняно із 2010 роком, проте в наступні періоди відбулося спочатку уповільнення, а за 2014 прогнозується скорочення валового нагромадження основного капіталу на 25,6% порівняно із попереднім роком. Така динаміка показника валового нагромадження основного капіталу характеризує недовіру до української економіки з боку її учасників та негативно впливає на інвестиційний клімат країни. Експорт України, як і імпорт упродовж досліджуваного періоду мав тенденцію до скорочення, щоправда імпорт скорочується більшими темпами ніж експорт. Така ситуація пов'язана із значним скороченням торгівлі України із Російською Федерацією та спробою уряду створити позитивний торговий баланс. В 2012 році за офіційними даними в Україні відбулася дефляція, але в 2014 році ІСЦ в Україні за прогнозами становитиме 19%. Упродовж досліджуваного періоду зростав також і дефіцит державного бюджету України, який в 2011 році становив 4,4% від ВВП, а в 2014 році – 10,1% від ВВП. Зростання дефіциту бюджету пов'язано із зростанням соціальних зобов'язань уряду перед населенням та неспроможність їх виконати за рахунок власних коштів, а також звичайно із зростанням дефіциту НАК «НАФТОГАЗ». Такий розмір дефіциту бюджету України негативно впливає на інвестиційний клімат країни, адже згідно нормативів України та в особливості Європейського союзу, граничний розмір дефіциту бюджету становить 3% від ВВП. Зовнішній борг України упродовж 2011-2013 років майже не змінювався та на кінець 2013 року становив 78,6% від ВВП, проте в 2014 році цей показник значно зріс та становив 105,6% від ВВП. Значне зростання зовнішнього боргу країни негативно впливає на привабливість економіки для інвесторів, адже в такому випадку скорочується платоспроможність країни та зростає можливість дефолту. В загальному, макроекономічні показники значно погіршилися упродовж досліджуваного періоду та не сприяють

привабливості економіки для інвесторів.[14]

Для покращення інвестиційного клімату України, на мою думку, необхідно поліпшити податковий клімат шляхом реформування системи податкових стимулів та спрощення процедури сплати податків.

Податкові стимули потенційно є одним із найбільш дієвих інструментів стимулювання підприємницької діяльності, який здатен частково знизити деструктивний вплив комплексу інституційних проблем. Податкові стимули інвестиційної діяльності мають бути спрямовані виключно на [12]:

1) стимулювання модернізації виробничих фондів та впровадження новітніх технологій, тимчасово використовуючи метод прискореної амортизації. Завдяки цьому вітчизняні підприємства проведуть технологічну модернізацію та підвищать свою конкурентоспроможність;

2) збільшення інвестицій в інноваційні проекти, шляхом запровадження для підприємств інноваційного податкового кредиту зі ставкою 25 % для малих підприємств, та 20 % для всіх інших, тобто можливість виключити з нарахованого податку на прибуток певний відсоток вартості витрат на інноваційні проекти. Давати право на пільги в такому випадку мають не державні установи, а швидше Асоціації підприємців, які оцінюватимуть можливість впровадження кожного проекту в комерційних цілях.

3) підтримки інвестиційної активності малого бізнесу, шляхом створення спеціальних інвестиційних резервів. У таких резервах необхідно дозволити акумулювати частину прибутку без оподаткування, який можна використати виключно на інвестиційні цілі.

За даними Державної служби статистики України можу показати і охарактеризувати приплив і відплив інвестицій в Україну і з неї впродовж останніх 20 років.

Для початку покажу ці дані у вигляді таблиці:

Таблиця 2. Прямі інвестиції (1995 – 2014 рр.), (на початок року; млн.дол. США)

	Прямі іноземні	Прямі інвестиції з
--	----------------	--------------------

	інвестиції в Україну	України
Продовження таблиці 2		
1995	483,5	20,3
1996	896,9	84,1
1997	1438,2	97,4
1998	2063,6	127,5
1999	2810,7	97,5
2000	3281,8	98,5
2001	3875,0	170,3
2002	4555,3	155,7
2003	5471,8	144,3
2004	6794,4	166,0
2005	9047,0	198,6
2006	16890,0	219,5
2007	21607,3	243,3
2008	29542,7	6196,6
2009	35616,4	6203,1
2010	40053,0	6226,3
2011	44806,0	6868,3
2012	50333,9	6899,7
2013	55296,8	6483,3
2014	58156,9	6575,3

Як ми можемо спостерігати, прямі іноземні інвестиції в Україну і прямі інвестиції з України щороку зростали, якщо у 1995 році іноземні інвестиції були у сумі 483,5 млн. дол. і прямі інвестиції з України 20,3 млн. дол., то у 2014 році – 58156,9 млн. дол. і 6575,3 млн. дол. відповідно.

В таблиці можна побачити, що з 1995 по 2004 роки іноземні вклади помірно зростали, тобто не на дуже великі суми порівняно з кожним попереднім роком, а в свою чергу прямі інвестиції з України, то зростали, то спадали і на 2004 р. становили 6794,4 млн. дол. і 166,0 млн. дол.

А з початком 2005 року і по 2014 рік країни інвестували кошти і дуже великих розмірах, це було призведено насамперед взяттям України кредитів у країн-сусідів, а також Америки і країн Європи, ще певними труднощами в країні; з періоду 2004 – 2012 рр. 3 рази проводилися вибори Президента

України, можливо також з цим були пов'язані, тому що потрібно було готувати країну до виборів. Також запозичення були взяті на покращення якості життя в країні, на ремонти, розвиток різних сфер діяльності.

Дивлячись на дані у таблиці, а саме на прямі інвестиції з України, можна побачити, що з 2007 по 2008 роки відбувся різкий ріст інвестування, з 243,3 млн. дол. до 6196,6 млн. дол., а це практично в 25 раз, тобто Україна повинна була вже повертати кредити.

З 2008 р. і до 2012 р. іноземні інвестиції продовжували надходити до України у великих розмірах, а в свою чергу Україна віддавала не так багато, тому що на протязі цих років інвестування з України збільшувалося всього на 100 – 600 тис. дол.

Пізніше, з 2013 року, після початку важких часів для України, тобто окупації АР Крим і наступ Росії на Схід України, наша держава повинна була просити допомоги у країн Європи, Америки та ін., також багато країн самі зголошувалися на допомогу, перераховуючи кошти, тим самим інвестуючи їх у бюджет країни. Україна була на межі дефолту, але мало-помалу з допомогою ми в ньому не опинилися.

Цим самим, можна сказати, що за період 2013 – 2014 рр. дуже багато інвестиції, тобто кредитів, прийшло в Україну з іноземних держав, і поки наша країна не в силі повертати ці позичені кошти і на 2014 рік суми іноземних прямих інвестицій і прямих інвестицій з України становили 58156,9 млн. дол. і 6575,3 млн. дол. відповідно.

Висновок

Тема даної курсової роботи, яка присвячена дослідженню інвестиційного клімату є надзвичайно актуальною. Поняття "інвестиційний клімат" доцільно розглядати на рівні держави, регіону, галузі і підприємства. Показано, що інвестиційний клімат - це сукупність умов реалізації інвестицій, які історично склались у певній країні. Ці умови формуються під впливом економічних, правових, соціальних і політичних чинників, які діють на національному, регіональному, місцевому і галузевому рівні, а також на рівні окремого підприємства. Не залежно від того, на якому рівні розглядається інвестиційний клімат, на нього впливає низка чинників, які класифіковано за певними ознаками.

Інвестиційний клімат України є несприятливим для заохочення іноземних інвесторів вкладати свої фінансові ресурси в національну економіку. Тому інвестиційна політика держави має бути направлена на: зниження процентних ставок по кредитах; активізацію внутрішніх інвестицій; зниження податкового навантаження на юридичних та фізичних осіб, а не вводити додаткові акцизні збори та податки для громадян; здійснити заходи щодо покращення податкового клімату та реформування системи податкових стимулів і продовження спрощення податкової звітності та обліку; не тільки спрощення процесу організації діяльності середнього та малого бізнесу, а й створити умови для успішної їх діяльності; впровадити штрафи для контролюючих органів, які порушують процедуру та терміни перевірок, суб'єктів господарювання і тим самим негативно впливають на фінансово-господарську діяльність суб'єкта підприємницької діяльності; «очищення» судової системи та владних структур від корупції; прозорість прийняття рішень органами державної влади. А залучений капіталу від кредиторів, інвесторів направити на покращення інфраструктури та впровадження нових, насамперед енергозберігаючих, технологій, а не на проїдання та

неефективне освоєння з використанням корупційних схем.

Отже потрібно застосувати і виконувати заходи і завдання щодо поліпшення інвестиційного клімату України, щоб він був на високому рівні в державі.

Список використаної літератури

1. *Бланк И.А.* Инвестиционный менеджмент. – К.: МП «ИТЕМ» ЛТД, «Юнайдет Лондон Трейд Лимитед», Москва – Лондон, 1995.
2. Держінвестпроект проведе вимірювання інвестиційного клімату в регіонах. – 2011. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу -
http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244327386
3. *Дука А.П.* Теорія та практика інвестиційної діяльності: навч. посібн. / А.П. Дука. – К.: Вид-во «Каравела», 2007. – 236 с.
4. Економічна енциклопедія [Текст] : у 3 т. Т. 3 / редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) [та ін.]. — К. : Видавничий центр «Академія», 2000. — 864 с.
5. *Євтушенко Г.І., Левківський Т.А.* Іноземне інвестування в Україні: Сучасний стан та перспективи: наук. стат. збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – №1. –С. 13.
6. *Жук М. В.* Регіональна економіка [Текст] : підручник / М. В. Жук. — К. : ВЦ «Академія», 2008. — 416 с.
7. *Загорянська О.Л.* Інвестиційний клімат і чинники що його формують. – 2008. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://www.kdu.edu.ua/statti/2008-1/124.pdf>
8. Інвестологія: наука про інвестування : навч. посіб. / за ред. д-ра екон. наук, проф. С. К. Реверчука. — К. : Атака, 2001. — 264 с.
9. *Кардаш В.І.* Рівень державної підтримки галузі як додатковий показник, що визначає її інвестиційну привабливість // Вісник ДУ "Львівська політехніка". Випуск №369. - Львів. - 1999. - с. 129-132.
10. *Коваленко С. О.* Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення / С.О. Коваленко // Вісник економіки транспорту і промисловості. — №38. — С. 366–368
11. *Кубах Т.Г.* Інвестиційний клімат держави: теоретичний та практичний

- аспект. – 2013. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2604>
12. Молдаван О. Порядок денний для нового уряду: п'ять фіскальних кроків для поліпшення бізнес-клімату [Електронний ресурс] / О. Молдаван // Дзеркало тижня. Україна. – 2014. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/povestka-dnya-dlya-novogo-pravitelstva-pyat-fiskalnyh-shagov-dlya-uluchsheniya-biznes-klimata-.html>
13. Музиченко А. Інвестиційна діяльність в Україні. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005.
14. Мурті Лаліта Україна. Економічний огляд. World Bank. / Л. Мурті // - 2014. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/ukraine/World%2...
15. Огляд. Інвестиційний клімат в Україні та шляхи його покращення. К.: Експертно-аналітичний центр «Соціум». – 2005. – 22 с.
16. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. - К.: Лібра, 2002. - 472 с.
17. Про інвестиційну діяльність: Верховна Рада України; Закон від 18.09.1991 № 1560-ХІІ: [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
18. Про режим іноземного інвестування: Верховна Рада України; Закон від 19.03.1996 № 93/96: [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>
19. Результати Індексу інвестиційної привабливості України у 4 кварталі 2013 року. – 2013. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.eba.com.ua
20. Савчук, Н. Стан інвестиційного клімату України та напрямки його покращення [Текст] / Н. Савчук // Науковий вісник «Демократичне врядування». – 2011. – № 8. – С. 3.
21. Сазонець І. Л. Інвестування : підручник / І. Сазонець, А. Федорова. — К. : Центр учбової літератури, 2011. — 31 с.
22. Третьяк Н.М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні /

Н.М. Третяк// Фінансовий простір. – №3 (11). – 2013.- С. 165-170

23. *Удалих, О.О.* Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства: Навч. посіб. / О.О. Удалих. — К.: Центр навчальної літератури, 2006.

24. *Щукін Б.М.* Аналіз інвестиційних проектів: Конспект лекцій. - К.: МАУП, 2002. - 128 с.